

Magazine

Cosun

NR. 5

2024

06

**Goede bewaring
betaalt beter**

12

**Uitdagend
teeltseizoen**

14

**Van kantoor naar
inspiratieboer**

125 jaar

Cosun

Revyve opent fabriek in Dinteloord

Foodtechbedrijf Revyve, waarin Cosun vorig jaar investeerde, heeft zijn eerste commerciële productielocatie geopend op het Agro Food Cluster

in Dinteloord. De fabriek produceert jaarlijks 300 ton plantaardige eiwitten en vezels voor producten zoals vleesvervangers, pasta, bakkerijproducten, sauzen en snacks. Deze ingrediënten, gemaakt met fermentatietechnologie, verkleinen de CO₂-voetafdruk en zijn glutenvrij. Revyve gebruikt biergist en melasse, bijproducten van bierbrouwerijen en suikerbietverwerking, voor de productie. De jaarlijkse productie van 300 ton eiwitten en vezels komt overeen met die van 80.000 legkippen, maar met een lagere milieu-impact.

Cosun investeert in Planetary SA

Cosun heeft geïnvesteerd in het Zwitserse Planetary SA, dat duurzame voedsel ingrediënten via fermentatie produceert. Deze investering sluit aan bij Cosun's strategie voor plantaardige en gefermenteerde producten.

Samen wordt gewerkt aan de verkoop van mycoproteïne, een eiwitrijk alternatief voor vlees gemaakt van schimmels. Volgens Thijs Bosch, Managing Director Cosun Protein, versnelt Planetary's kennis de groei van Cosun in fermentatieproducten.

Planetary zet landbouwreststromen om in waardevolle producten met hun BioBlocks™ fermentatietechnologie. Deze samenwerking bevordert duurzamere voedselproductie en een circulaire economie.

Ministerie van Landbouw bezoekt Royal Cosun

Half september ontving Royal Cosun een delegatie van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging in Brussel.

Tijdens een uitgebreid programma bezochten onze gasten het Cosun innovation center, IRS BeetLab en het akkerbouwbedrijf 'Klein Tiengemeten' van de familie Vos. Het Cosun-team presenteerde de laatste ontwikkelingen binnen het bedrijf. Zij benadrukte de gezamenlijke inzet om bij te dragen

aan oplossingen voor de uitdagingen waar akkerbouwers mee te maken hebben.

Hans Meeuwis, Arwin Bos en Arjan van Dijk gingen in gesprek met de delegatie over de dilemma's en uitdagingen, waar Cosun en haar telers tegenaan lopen, de ambities die Cosun heeft en de mogelijke rol van de overheid hierin.

Inhoud

Van de voorzitter.....	3
Ledenraad: ontwikkelingen bij Cosun en debat.....	4
Goede bewaring betaalt beter.....	6
Bietenlogistiek.....	8
Uitdagend teeltseizoen.....	10
Van kantoor naar Beperken bewaarverliezen.....	13
Inspiratieboer.....	14
IRS-informatie.....	16
Kort nieuws.....	20

Contact

Cosun

Postbus 3411
4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Cosun Beet Company agrarische dienst

Postbus 100
4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst
@cosunbeetcompany.com
www.cosunleden.nl

Colofon

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Cosun Beet Company, IRS, Michel Heerkens, Marnix Klooster, Marcel Otterspeer

Foto-omslag

Inspiratieboer Mariëlle Keijzer

Basisontwerp

Wardtaal / Breda

Opmaak en druk

Drukkerij Roelofs, Enschede

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2024

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kerende markten

Een belangrijk onderdeel van de strategie van Cosun is dat we willen zorgen voor een toekomstbestendig en stabiel verdienmodel voor onze leden. Hier wordt al jaren hard aan gewerkt en dit is de belangrijkste reden dat Cosun niet alleen actief is in de productie van suiker, maar ook in andere markten. Aviko is hiervan een mooi en belangrijk voorbeeld. De resultaten van deze zogenaamde 'niet-suikeractiviteiten' moeten een bijdrage leveren aan het resultaat van Cosun en daarmee ook aan de bietenprijs. Achterliggende gedachte is dat suikerprijzen hard kunnen fluctueren. Zeker in jaren van lage suikerprijzen helpen de andere activiteiten mee om toch een redelijke bietenprijs te kunnen betalen. Deze strategie heeft zich in het verleden al meermalen bewezen en dit zetten we door.

Marktdynamiek

Onze strategie van diversificatie is nog belangrijker geworden sinds de afschaffing van de quotering en de liberalisering van de Europese suikermarkt in 2017. Aanvankelijk zagen we zeer lage suikerprijzen, gevolgd door hoge prijzen in de afgelopen jaren. Helaas is de markt weer gedraaid en zijn de Europese suikerprijzen de afgelopen maanden weer met honderden euro's per ton gedaald. Dit heeft uiteraard een grote impact op het verdienvermogen van onze coöperatie, aangezien we ongeveer 1,4 miljoen ton suiker per jaar produceren. Dit betekent dat we in het ene jaar honderden miljoenen euro's 'missen' en in het andere jaar juist 'krijgen'. Het is aan de coöperatie om hier zo goed mogelijk mee om

te gaan, maar we kunnen niet voorkomen dat dit ook invloed heeft op de bietenprijs. Misschien is dat ook niet erg. De basis van een coöperatie is immers dat je samen onderneemt. Iedere ondernemer weet dat dit twee kanten heeft: er is een potentieel mooi rendement (de 'upside') maar ook een potentieel risico op lage of negatieve rendementen (de 'downside'). Het een gaat niet zonder het ander. Het is goed dat wij dit als leden en bietentelers ook ervaren via de bietenprijs. Die heeft een directe relatie met de markt, waardoor we het in onze portemonnee voelen als het niet goed gaat, maar zeker ook als het wel goed gaat. Het alternatief is contractteelt voor een vaste prijs. Wij zien in de landen om ons heen dat dit zeker niet beter is.

Nieuwe strategie

Het afgelopen jaar is hard gewerkt aan een nieuwe strategie voor Cosun. Onze huidige strategie loopt namelijk af in 2025. De nieuwe strategie bouwt voort op de bestaande plannen en kaders die zijn afgestemd met de ledenraad. Samen blijven we de komende jaren hard werken aan de toekomstbestendigheid van Cosun en de verdere verbetering van onze activiteiten. Hoewel het uitgangspunt van Cosun goed is, moeten we ons blijven verbeteren, en daar zal de nieuwe strategie volledig op gericht zijn. We zullen u hier komende winter verder over informeren.

Areaal en bietenprijs

Wat betreft het huidige campagnejaar, zal de oplettende lezer van onze nieuwsberichten en de berichten over de suikermarkt begrepen hebben dat we een aanzienlijk lagere bietenprijs verwachten in vergelijking met vorig jaar. We zien echter ook dat de markt zijn werk begint te doen. Cosun heeft de toewijzing voor volgend jaar met 10% verlaagd en we zien ook elders in Europa een verlaging van het areaal voor volgend jaar. Dat biedt perspectief op herstel van de suikerprijzen en het resultaat van Cosun, al duurt dat meestal langer dan gehoopt. Het mooie van coöperatief ondernemen is dat deze 'upside' vervolgens ook weer in uw portemonnee zal belanden. Het is onze verwachting – en mijn persoonlijke overtuiging – dat de suikerbietenteelt in Nederland daardoor gemiddeld over de jaren rendabel zal blijven voor onze leden.

Arwin Bos
voorzitter

Ledenraad: ontwikkelingen bij Cosun en lagerhuisdebat

Op woensdag 18 september vond de derde ledenraadvergadering van dit jaar plaats in Nijkerk. Tijdens de vergadering zijn de nieuwe registeraccountants van PWC voorgesteld en benoemd. Daarnaast werd de actuele stand van zaken binnen de bedrijven doorgenomen en ging de ledenraad in een Lagerhuisdebat in discussie over diverse stellingen.

Voorzitter Arwin Bos was in zijn opening verheugd met de komst van de ledenraadsleden, ondanks de drukte op de akkers. Hij verwees naar de troonrede, waarin onze sector nadrukkelijk werd genoemd en specifiek ook het belang van doelsturing en de ruimte die ondernemers moeten krijgen.

Stand van zaken bedrijven

Na de benoeming van de nieuwe registeraccountants was het woord aan CEO Hans Meeuwis en CFO Mieke Philipsen. Hans besprak de actuele stand van zaken binnen de bedrijven en stond onder andere stil bij veiligheid en suikerprijs. Mieke gaf een toelichting op de financiële resultaten tot augustus en diverse investeringen. Hans Meeuwis merkte op dat de markt steeds turbulenter wordt en dat de veranderende suikerprijs invloed heeft op de resultaten van Cosun. Hij benadrukte dat deze dynamiek al jaren speelt en dat

een goede strategie essentieel is om hiermee om te gaan. De bietencampagne is net gestart en dat geeft energie binnen het bedrijf. Ondanks behoorlijke uitdagingen zijn de fabrieken volgens planning opgestart. Hans benoemde ook de positieve elementen uit het nieuwe regeerprogramma en enkele EU-rapporten. De pracht en kracht van onze sector, die zorgt voor de voedselvoorziening, komt hierin duidelijk naar voren.

Veiligheid

Het belangrijkste onderwerp voor Cosun is en blijft veiligheid. Dit jaar wordt het doel van nul ongevallen helaas niet bereikt. Een aantal fabrieken voldoet nog niet aan de norm, wat het beeld verstoort. Samen met deze fabrieken wordt intensief gewerkt aan het verbeteren van de veiligheid. Hans Meeuwis legde uit dat Cosun het in vergelijking met andere

suikerproducenten beter doet, maar achterblijft bij andere producenten, zoals Heineken.

Financiële resultaten

Mieke Philipsen gaf de ledenraad inzicht in de financiële resultaten van Cosun tot en met juli 2024. Daarin werd duidelijk dat Cosun tot nu toe minder goed presteert dan in 2023, maar nog steeds beter dan in 2022. Cosun Beet Company ziet een lagere

omzet in Europa. Aviko compenseert de lagere volumes met hogere prijzen. Sensus kent hogere verkoopvolumes, maar behaalt nog geen positief resultaat. Duynie kampt met lagere commodity prijzen. Samengevat wordt 2024 een moeilijker jaar. Dit komt vooral door de sterke daling van de suikerprijzen. De verwachting voor 2025 is niet beter en dat zal ook een negatieve invloed hebben op de bietenprijs.

Strategie

Vervolgens nam Hans Meeuwis de ledenraad mee in de plannen voor de strategie naar 2030. Dit is het vervolg op de huidige strategie Unlock 25, die in 2025 afloopt. Hans gaf een toelichting op de vertrekpunten en besprak de trends en ontwikkelingen in onze markten en de wereld om ons heen. Bij de herijking van de strategie bouwen we voort op de uitgangspunten van Unlock 25 en stellen we de belangrijkste ambities richting 2030 vast. We blijven op koers met onze doelen en visie met een sterkere focus op het creëren van een duurzame keten en een toekomstbestendig bedrijf voor

de volgende generatie. In de ledenraad van december zal de nieuwe strategie worden gepresenteerd.

Lagerhuisdebat

In het tweede deel van de middag werd de zaal omgebouwd naar een Lagerhuisopstelling, zodat deelnemers tegenover elkaar konden debatteren over de voor- en tegenargumenten van diverse dilemma's. In twee uur tijd debatteerde de ledenraad over onderwerpen, zoals het wel of niet invoeren van een vergoedingensysteem ter stimulering van een duurzame keten, investeren in andere regio's dan Nederland, investeren in winstgevend groei of het op orde brengen van de (duurzame) basis en de vraag of er meer focus moet komen op de ontwikkeling van voedingsingrediënten in de vierde pijler. Deze sessies leidden tot nuttige, constructieve discussies, die de concerndirectie en de raad van beheer inzicht gaven in de standpunten van de ledenraad over deze thema's.

Amber Koning
Communicatiespecialist ledenzaken

Ledenraad benoemt PWC tot nieuwe accountant

Na een intensief traject van meer dan zes maanden heeft de ledenraad unaniem besloten om PWC te benoemen tot nieuwe accountant vanaf 2025 voor een periode van vier jaar, met een optie voor nog eens twee jaar.

Jacqueline Rijdsdijk, voorzitter van de selectiecommissie, gaf een toelichting op het proces dat leidde tot dit voorstel. De selectiecommissie, bestaande uit leden van de raad van toezicht, raad van beheer en concernstaf, heeft een uitvoerig proces doorlopen met uitwisseling van informatie, vragenrondes en workshops met casusbehandeling. PWC onderscheidde zich door haar teamgeest en begrip voor de toekomstige vereisten. De termijn van vier jaar, met een optie voor nog eens twee jaar, is gebruikelijk in de markt.

V.l.n.r. Bert Graafsma en Jeroen Dekkers (PWC), Mieke Philipsen en Jacqueline Rijdsdijk.

Goede bewaring betaalt beter

Maatregelen tegen vermijdbare vorstrisico's worden beter beloond of gecompenseerd. Zo is de vergoeding voor bewaarkosten vorig jaar verhoogd. Vanaf december wordt een goede voorbereiding op bewaring van bieten in de koudere periode gecompenseerd. Nieuw is dat deze compensatie vervalt als een teler gebruikmaakt van de 'Regeling bijzondere voorwaarden-vorstschade'. De ledenraad ondersteunt de betreffende aanpassingen.

De laatleveringspremie en de vroegleveringspremie zijn met ingang van campagne 2023 meer 'marktconform' gemaakt door aanpassing van de systematiek. De gemiste groei in de vroegleveringspremie en de bewaarverliezen in de laatleveringspremie zijn sinds vorig jaar gebaseerd op de vastgestelde bietenprijs van het betreffende jaar. "De kosten en de bewaarverliezen stonden niet meer in verhouding tot de bietenprijs. De definitieve premie voor de ledenbieten wordt nu niet meer vooraf vastgesteld, maar achteraf. Pas als de uitbetalingsprijs bekend is, bepalen we de

definitieve premie, gebaseerd op de uiteindelijke bietenprijs", vertelt Adrie Bossers, lid van de raad van beheer. Tijdens de campagne wordt een voorlopige premie betaald op basis van 35 euro per ton.

Vergoeding naar bewaarprestatie

In de laatleveringspremie is de bewaarkostenvergoeding voor 2023 en 2024 aangepast. Dit met het oog op de gestegen kosten van onder meer bewaarmaterialen. "Het komt erop neer dat in campagnejaar 2023 de bewaarvergoeding bij late levering met 15% is verhoogd. In campagnejaar 2024 is

deze bewaarvergoeding vooral voor periode december verder verhoogd. Voor een goede bewaring is het van belang dat een teler zich goed voorbereidt. Dit betekent dat de hoopvorm afgestemd is op de afmetingen van het afdek materiaal en dat de materialen in de schuur aanwezig zijn voordat het kan gaan vriezen. De bewaarkosten worden in de laatleveringspremie vooral voor leveringen vanaf december aangepast, zodat een goede bewaring beter gecompenseerd wordt."

Ook gaat in de premiereregeling bij 'Levering onder bijzondere

voorwaarden-vorstschade' het principe vergoeding naar bewaarprestatie sterker meewegen. "De teler is voor zijn teelt verantwoordelijk tot aan de levering. Daar hoort ook de bewaring bij. Als je dat niet adequaat genoeg doet of als je geen bewaarkosten hebt, heb je dus ook geen recht op de vergoeding van die kosten", legt Bossers de logica achter het besluit uit. "Bewaring is een vak op zich", zegt hij. "Dat geldt ook voor de afstemming tussen productie van suiker en de vraag uit de markt. Elke gezonde biet levert dus geld op voor de individuele boer en voor het collectief. Daar moeten we dus zuinig op zijn."

In campagne 2023 moesten de bieten langer bewaard worden door verwerkingsproblemen aan het begin van de campagne. Dat vergroot de kans op suikerverlies. "Als coöperatie kun je dan alleen maar een dringend beroep doen op de telers om aan de oogst en de bewaring de juiste prioriteit te geven", stelt Adrie. "Vorig jaar zijn voor de Regeling bijzondere voorwaarden-vorstschade veel bieten aangemeld die al aan de hoop lagen en daar dus bevroren zijn geraakt. Die verliezen

zijn vermijdbaar." Bij dergelijke vermijdbare vorstschade aan de hoop wordt voortaan – als gebruik moet worden gemaakt van de Regeling Bijzondere Voorwaarden Vorstschade – alleen nog het bewaarverlies gecompenseerd. Dus niet meer de compensatie voor de bewaarkosten (afdek materiaal en arbeid) en de reguliere extra vergoeding. Dit moet telers motiveren meer aandacht te besteden aan de bewaring. "Je moet altijd alert zijn op wat met je bieten kan gebeuren en zorgen voor adequate bewaarcondities. Dat is een telersverantwoordelijkheid", zegt Bossers. "Het is zonde als je bieten verloren laat gaan. Op elke kilo suiker in de silo zit marge, die zich vertaalt in de ledentoeslag. Verloren bieten, maar ook de suiker die verloren gaat door te hoge temperaturen, gaan ten koste van de ledentoeslag. Dat verdient alle aandacht." Uit bewaarproeven van het IRS blijkt dat ook onder moeilijke omstandigheden goede bewaarresultaten haalbaar zijn, ook bij lange bewaring.

Bevroren bieten

"De basisregel is: Een bevroren biet is een verloren biet", aldus Adrie. Maar bij

uitzonderlijke, extreme regionale vorstomstandigheden kan de raad van beheer de Regeling bijzondere voorwaarden-vorstschade activeren om alsnog tot levering en verwerking over te gaan. Of dit gebeurt, hangt af van de omvang van de totale schade, de technische mogelijkheid om vorstbieten alsnog te verwerken en de vraag of de marktsituatie interessant genoeg is om dit te doen. Het is dus geen vanzelfsprekendheid. Adrie: "Vanuit het collectief belang kan het de moeite waard zijn vorstbieten alsnog te verwerken. Het verlicht dan de schade voor de individuele teler. Maar het is geen standaardregeling. Het is steeds opnieuw een afweging." Toen de regeling vorig jaar van kracht werd, zat nog 2.100 hectare bieten in de grond. Dat loonde de moeite.

Het besluit om vorstbieten te verwerken heeft overigens zeer ingrijpende gevolgen voor het verloop van de campagne. Omdat vorstbieten met voorrang verwerkt moeten worden, moet de logistieke planning ingrijpend aangepast worden. Ook moeten extra productiekosten worden gemaakt. De verwerkingscapaciteit kan niet ten volle benut worden. Een risico is bovendien dat door het verslijmen van de bieten het filtratieproces verstopt raakt, waardoor de fabriek kan stilvallen. Als de teler wenst deel te nemen aan de regeling geldt ook een eigen bijdrage ter dekking van de extra kosten in logistiek en productie.

Ton Schönwetter
redacteur

Bietenlogistiek

De jaarlijkse campagneplanning voor de logistieke operatie van bietenvervoer is een complex proces dat begint bij het vaststellen van leveringswensen. Door gebruik te maken van contractareaal en ligplaatsen, wordt een optimale indeling van de oplaadeenheden gerealiseerd. Deze planning zorgt ervoor dat de aanvoer van bieten soepel verloopt.

Een oplaadeenheid laadt gemiddeld 68 vrachten per dag, waarbij nauwkeurig wordt berekend welke afstand en tijd nodig zijn om de bieten veilig en efficiënt naar de fabriek te vervoeren. Wat komt er allemaal kijken bij deze logistieke operatie? Van de inzet van oplaadeenheden en bemonstering tot de berekening van tarrapercentages, elk aspect wordt zorgvuldig gepland en uitgevoerd om de veiligheid en efficiëntie van het bietenvervoer te waarborgen.

Kostenbesparing door slimme logistiek

Van een oplaadeenheid wordt de gewogen gemiddelde afstand berekend. Samen met de gemiddelde rijtijd en verblijftijd op de fabriek zijn dit belangrijke parameters voor het berekenen van het vervoers- en oplaadtarief. Hiervoor wordt een kostprijsmodel gebruikt. Het doel is om elke vracht zo veilig en snel mogelijk aan de fabriek te krijgen.

Elke minuut extra kost ongeveer 1,10 euro, wat op het totaal aantal vrachten neerkomt op 240.000 euro. Een goed bereikbare ligplaats is daarom belangrijk.

Bietenpulp wordt door Duynie retour vervoerd naar de veehouders. De transportcombinaties worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd om onnodige kilometers te vermijden. Tijdstip van aflevering van bietenpulp is essentieel. Hierdoor kunnen in bepaalde situaties meerdere vrachtwagens tegelijk bij een oplaadeenheid staan. Met digitale technieken wordt gestreefd om dit verder te minimaliseren.

Oplaadeenheden

Om beide fabrieken dagelijks van voldoende bieten te voorzien, hebben we 35 oplaadeenheden, 14 schepen en circa 400 vrachtwagens in gebruik. Schepen worden in

Maastricht en op Texel verladen. Een rayon dichtbij heeft 5 wagens per oplaadeenheid, terwijl een verder gelegen rayon bijvoorbeeld 14 vrachtwagens nodig heeft om gemiddeld 68 vrachten te kunnen verladen. Er worden 2 shovels, 26 kranen en 7 muizen ingezet. Muizen zijn oplaadeenheden die ook de bieten voorreinigen. Vanwege toenemende transport-, verwerkings- en opslagkosten kan het interessant zijn om voorreiniging in te zetten. Onderzocht wordt in welke gebieden voorreiniging voordelig kan zijn. In komende campagnes worden ook stationaire systemen onderzocht. Tijdens de campagne van 2024 wordt de bunkermuis in diverse gebieden getest. Calculaties worden gemaakt om de juiste keuze van de oplaadeenheid te bepalen. Een toekomstige heffing op CO₂-uitstoot zal hierbij medebepalend zijn. De resultaten van het meerjarige onderzoek worden in 2026 door de raad van beheer besproken om te beoordelen of voorreiniging uitgebreid wordt. Eventuele aanpassingen worden minimaal een jaar van tevoren gecommuniceerd met de betreffende telers.

Bemonstering

Van de aangevoerde bieten worden bij grotere partijen niet alle vrachten bemonsterd. Dit betreft circa 35% van de aangevoerde vrachten. Dit heeft bijgedragen aan een kortere verblijftijd op de fabrieken. In Dinteloord is de gemiddelde verblijftijd 7 minuten, terwijl deze in Hoogkerk 11 minuten bedraagt. De langere verblijftijd in Hoogkerk komt door een andere inrichting van het terrein. Monsters worden binnen 48 uur geanalyseerd. Elke dag worden monsters van Hoogkerk en van de laadplaatsen waar een schip wordt verladen, naar Dinteloord vervoerd. De analyse wordt uitgevoerd conform de uniforme methode. Het aantal bemonsterde vrachten is bepalend voor het verkrijgen van een representatief gemiddelde van de levering. De betaling van de bieten vindt plaats op basis van dit gemiddelde.

Tarrapercentages

In de praktijk zijn jaarlijks vragen over tarrapercentages. Door de wijze van bemonstering kunnen fluctuaties tussen de vrachten optreden. De systematiek is gebaseerd op het gemiddelde van de partij en moet representatief zijn. Een biet heeft twee nerven waarin grond kan zitten. Daarnaast kan in een monster aanhangende grond aan de bieten zitten of losse grond. Het geanalyseerde percentage wordt uitgedrukt in gewichtsprocenten. Het soortelijke gewicht van grond is ongeveer twee keer zo hoog als dat van een biet. Hierdoor kan het percentage hoger uitvallen dan verwacht. Naast de grondtarra kunnen andere ongerechtigdheden, zoals stukjes steen, aanwezig zijn. Door het wassen van de bieten om de grondtarra te bepalen, zijn er maximaal 2% wasverliezen. Het totaal van alles vormt het tarrapercentage.

Arno Huijsmans
Directeur Agrarische Zaken

Fabrieken goed opgestart

De fabrieken zijn 17 september opgestart. De verwerking is in de eerste 4 weken goed verlopen. De opbrengsten zijn tussen en in percelen groot. Ook zijn tussen gebieden grote verschillen. In september was het suikergehalte 15,7%. Dit is enkele tiende procentpunten hoger dan vorig jaar, de winbaarheid is gemiddeld 90,2. En de tarra ligt onder de 9%. De opbrengstverwachting was voor aanvang campagne 13,0 ton suiker per hectare.

Uitdagend teeltseizoen

De campagne is inmiddels enkele weken onderweg. De suikergehaltes liggen gemiddeld iets onder de 16% en daarmee hoger dan vorig jaar, maar onder het 5-jaars gemiddelde. De verschillen in wortelopbrengst tussen percelen en regio's zijn groter dan voorgaande jaren. Het groeiseizoen kenmerkt zich door diverse uitdagingen en bijzonderheden.

Het extreem natte karakter van 2024 heeft invloed gehad op het groeiseizoen van de bieten. Dit jaar is gemiddeld laat gezaaid. De gemiddelde zaaidatum lag bijna drie weken later dan het meerjarig gemiddelde. Dit heeft een negatief effect op de totale opbrengstpotentie. Daarnaast zijn er veel percelen waar door de slechte

bodemstructuur goede groei moeizaam verloopt. De suikeropbrengst per hectare lijkt dit jaar rond de 13,0 ton per hectare uit te komen. Dit ligt zo'n 7% onder het 5-jaars-gemiddelde. Het weerspatroon heeft ook invloed gehad op ziekten en plagen in de bietenteelt, waarbij bladschimmelbeheersing dit jaar een bijzonder grote uitdaging vormt.

Bladschimmels

Dit jaar is helaas in elke regio aantasting door bladschimmels te vinden. Een groot deel van het groeiseizoen was de schimmeldruk erg hoog. De mate van aantasting verschilt echter sterk tussen

percelen. Door de bladschimmelaantasting is in relatief veel percelen bruinkleuring en soms afsterving van loof waarneembaar. Waar veel hergroei van bietenloof plaatsvindt, liggen suikergehaltes lager. Bladschimmelbestrijding door middel van bespuiting is tot uiterlijk begin/midden oktober rendabel. Na half oktober is dit vrijwel nooit meer rendabel, zelfs niet wanneer bieten laat in het jaar gerooid worden. Met de toelating van Propulse in suikerbieten is er weer een nieuw triazoolmiddel beschikbaar gekomen. Dit biedt ook komend groeiseizoen een extra mogelijkheid om beheersing te realiseren. Het uitgangspunt blijft om

Certificering teeltseizoen 2025

De leveringsvoorwaarden 2025 van Cosun vereisen een TopCrop-certificering (voorheen VVAK-certificaat) of een gelijkwaardig door Cosun erkend certificaat. Via het TopCrop-certificaat zijn telers ook gecertificeerd op het duurzaamheidsniveau van FSA 3.0. Indien een teler in het teeltseizoen 2024 nog enkel een voedselveiligheidscertificaat 'suikerbieten' had, is het noodzakelijk om via een certificerende instantie de juiste certificering aan te vragen. Gezien de doorlooptijd van een dergelijke certificering is het belangrijk om dit proces tijdig in gang te zetten.

toegelaten middelen maximaal af te wisselen.

Nutriënten

Door het neerslagoverschot is het aannemelijk dat nutriënten zijn uitgespoeld naar diepere lagen. Op percelen waar de beworteling door structuurproblemen tegenviel, had het gewas soms moeite om voldoende nutriënten, waaronder stikstof, op te nemen. Een teeltjaar als dit confronteert ons des te meer met de complexiteit van de kans op uitspoeling. Voor de akkerbouw blijft de grote uitdaging om in 2027 te voldoen aan de kwaliteitseisen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Dit omvat de nitraatnorm van maximaal 50 mg per liter grond- of oppervlaktewater. Stappen blijven nodig om de uitspoeling van nitraat te beheersen waar dat mogelijk is, zelfs bij extreme neerslag. Deelname aan het N-mineraal project van Groeikracht Cosun kan behulpzaam zijn om meer inzicht te verkrijgen.

Inzaai vanggewas op zand en löss

Door de uitzonderlijke weersomstandigheden heeft de Minister van LVVN besloten uitstel te geven voor de

verplichte inzaai van een vanggewas op zand en löss. Voor suikerbieten die vóór 1 november zijn geroid, is het mogelijk om tot 21 oktober een vanggewas te zaaien zonder korting op de stikstofruimte voor het volgende teeltjaar. Bij inzaai van een vanggewas vanaf 22 oktober geldt een oplopende staffel voor N-korting, zoals gepubliceerd door het Ministerie van LVVN. Suikerbieten geteeld op zand en löss en pas geroid op of na 1 november worden gezien als winterteelt. Er is dan geen sprake van een N-korting voor het volgende teeltseizoen. Het rooiement van de suikerbieten is leidend voor een eventuele (uitgestelde) verplichte inzaai van een vanggewas.

De weersomstandigheden van de komende maanden bepalen de uiteindelijke suikeropbrengst per hectare. De hoop is gevestigd op goede (na)groei- en oogstomstandigheden. Het belang van een gezonde bodem en goede bodemstructuur blijft ook voor het komende teeltseizoen groot.

Job Jan Simmelink
Manager Agrarische Dienst

Vroegbestelling bietenzaad succesvol verlopen

Medio september is de vroegbestelling van bietenzaad afgerond. Voor ruim 60% van het areaal is bietenzaad met korting besteld. Vorig jaar was dit circa 80%. Langjarig ligt het percentage rond de 50%. De daling ten opzichte van vorig jaar is grotendeels te verklaren door de verwachting dat er in december verschillende potentievolle nieuwe rassen beschikbaar komen. De rassen Annemartha KWS, Tessilia KWS en Leontina KWS zijn het meest besteld in de vroegbestelling.

Goede voorbereiding beperkt bewaarverliezen

Met de juiste voorbereiding en aanpak kunnen bewaarverliezen worden beperkt. Raadpleeg hiervoor ook het IRS-advies verderop in dit magazine. De Agrarische Dienst zet hierop in door positieve ervaringen van telers uit te wisselen en een goede voorbereiding te promoten, zoals de aanschaf van bewaarmaterialen.

Leren van elkaar

Jaarlijks zien we praktijkvoorbeelden van partijen met hoge (vermijdbare) bewaarverliezen. Vaak gaat het om partijen die moeilijk te bewaren zijn, zoals bieten met veel rooi-beschadiging, veel tarra of rotte bieten. Vermijdbare bewaarverliezen ontstaan ook door de keuze voor een vierkante hoopvorm (minder ventilatie) of onvoldoende bescherming tegen vorst of neerslag. Door hiervan te leren en vooral te kijken naar positieve voorbeelden, kunnen we een beter bewaarresultaat bereiken. Een goede voorbereiding is hierbij van groot belang, zoals voldoende beschikbaarheid van passende bewaarmaterialen. De Agrarische Dienst organiseert in november verschillende telersbijeenkomsten waar telers uit eigen

ervaring vertellen hoe ze tot hun aanpak komen. Tijdens deze campagne wordt ook beeldmateriaal verzameld om zowel de voorbereiding als het eindresultaat bij verlading in beeld te brengen.

Bieten bewaren door maatschap Manning

Maatschap Manning uit Mussel levert al jaren het merendeel van hun ongeveer 22 hectare bieten in januari. Naast het oogsten onder zo gunstig mogelijke omstandigheden, wordt in de voorbereiding extra aandacht besteed aan de ligplaats. Meerdere ligplaatsen bevinden zich op hogere en drogere zandgrond, waar een langgerekte hoop van maximaal 7 ton per meter wordt aangelegd. De ligging is bij voorkeur noord-zuid, zodat de natuurlijke ventilatie optimaal kan werken. Bewaarmaterialen zijn altijd op voorraad. Plastic (14 x 50 meter) wordt in stukken van

12,5 meter gesneden, zodat afdekken met 2 personen gemakkelijker is. Het vliesdoek om af te dekken, wordt in kuubskisten bewaard. Daardoor is dit gemakkelijk met een shovel bij de hoop te krijgen en kan het na de bewaring opdrogen. De bewaartemperatuur wordt met een steekthermometer in de gaten gehouden. Ook bij Maatschap Manning organiseert de Agrarische Dienst een bijeenkomst over succesvol bieten bewaren.

Betere compensatie bewaarkosten

In de opbouw van de laatleveringspremie is in 2023 de vergoeding voor bewaarkosten met 15% verhoogd. In 2024 wordt de vergoeding van bewaarkosten verder verhoogd, zodat vooral in december goede voorbereiding wordt beloond. De vergoeding start eerder in december op een hoger niveau. Als voorbeeld is de bewaarkostenvergoeding voor een partij van 500 ton bij levering half december hierdoor met 175 euro verhoogd. Dit is bedoeld om de tijdige aankoop van de juiste materialen te stimuleren. Immers, ook wanneer aangekochte bewaarmaterialen (zoals vorstbeschermend plastic) uiteindelijk niet ingezet hoeven te worden, worden de kosten hiervan via de laatleveringspremie toch gecompenseerd.

Arjen Buijze
Manager Agronomie

Bewaarmaterialen liggen tijdelijk in opslag voor bewaring van de bieten.

Bijeenkomst over succesvol bieten bewaren bij Maatschap Manning

De Agrarische Dienst organiseert op dinsdag 19 november een informatieve bijeenkomst bij Maatschap Manning in Mussel over het succesvol bewaren van bieten. De bijeenkomst wordt georganiseerd in samenwerking met Johan Schuitema, eigenaar van een agrarische groothandel in Mussel. Schuitema heeft jarenlange ervaring in het adviseren van telers over landbouwfolie en afdekmaterialen en zal tijdens de sessie belangrijke inzichten delen.

Onderwerpen en demonstraties

Tijdens de bijeenkomst wordt uitgebreid ingegaan op verschillende belangrijke aspecten van de bietenteelt en -opslag. Een van de onderwerpen is de aanleg van een goed opgezette bewaarhoop, waarbij factoren zoals locatie, ventilatie en afdekmethoden worden besproken. Een goede voorbereiding kan aanzienlijke problemen voorkomen, zoals broei, wat kan leiden tot verlies van suiker, en vorstschade, die de kwaliteit van de bieten aantast. Daarnaast wordt een demonstratie gegeven van het efficiënt toe- en afdekken van een bietenhoop. Dit is een essentieel onderdeel van het bewaarproces en kan het verschil maken in het behoud van de kwaliteit van de bieten gedurende de wintermaanden.

Praktische informatie

De bijeenkomst begint om 13:00 uur en vindt plaats bij Maatschap Manning aan de Mussel-A-Kanaal Westzijde 8. Aanmelden is niet nodig en alle bezoekers worden verwelkomd met koffie en thee. Dit is de kans voor telers om hun kennis te vergroten en praktische tips te krijgen die direct toepasbaar zijn in de dagelijkse praktijk.

‘Doen wat bij je past’

Een boer wiens carrièrepad via een notaris- en makelaarskantoor heeft gelopen. Je komt ze zelden tegen, maar Mariëlle Keijzer is er een. Niet zomaar één, maar een inspiratieboer.

Mariëlle runt met veel plezier haar eigen akkerbouwbedrijf, dat ze in 2019 van haar vader overnam. “De vrijheid die je hebt, iets kunnen doen wat je mooi vindt en het werken met de natuur. Daardoor is de boerderij geen werk voor mij, maar een hobby. Alleen is het wel jammer dat er zoveel moet. Je bent als boer tegenwoordig een half administratiekantoor, en het wordt steeds erger.”

Inspiratieboerderij

Mede daarom ging Mariëlle rondleidingen geven op haar boerderij. “Veel politici weten niet hoe het in de praktijk werkt en hoeveel we allemaal moeten. Dat we al zoveel goed doen, raakt ondergesneeuwd. Dat wil ik laten zien. Ook aan burgers overigens. Daar is ook enorm veel onwetendheid. Hen vertel ik bijvoorbeeld over gewasbeschermingsmiddelen, waarvoor we ze gebruiken, wanneer en hoeveel. En dat in hun eigen keukenkastje middelen met dezelfde waarschuwingsetiketten staan.

Tijdens een van die rondleidingen liep iemand van Cosun mee. Die vond dat ik het zo leuk deed en vroeg of ik een soortgelijke rol als inspiratieboer zag zitten. Het leek me een mooie manier om met collega-telers te delen wat ik doe en hoe. Het is waardevol om te delen wat voor mij wel en niet werkt. Zo kunnen collega-telers hun eigen situatie evalueren en de elementen meenemen die voor hen relevant zijn.”

Lichtere machines en robots

Zo heeft Mariëlle het afgelopen jaar ervaring opgedaan met de FarmDroid, een autonome machine die op zonne-energie rijdt. “Het is een heel lichte machine, weegt nog geen duizend kilo, dus dat leidt niet tot insparing op het land. Ik denk dat we deze kant op gaan: lichtere machines en robots die het werk voor je uitvoeren.” Dit teeltseizoen had Mariëlle direct profijt van de FarmDroid. “Ondanks de vele regen kon ik dankzij deze lichtgewicht machine wel mooi op tijd zaaien en later ook het onkruid in de bieten goed bijhouden. Pas toen het gewas bijna gesloten was en de grond eronder niet meer grijsde, lukte dat niet meer. Omdat ik veel nakiemend onkruid zag verschijnen en ik hier volgend jaar met mijn zaaiuien geen onkruidprobleem wilde, heb ik toch een bespuiting moeten toepassen. Daarom denk ik ook, en dat is geen populaire uitspraak: helemaal zonder chemie gaat niet.”

Biodiversiteit

Dit komt uit de mond van een boerin die naast 54 hectare gangbaar teelt ook 37 hectare biologische teelt. “Ik vind het leuk om bezig te zijn met de biodiversiteit en heb dan ook een aantal vaste bloemblokken aangelegd. Ze werken wel hoor, ik zie veel meer insecten en vogels en voor de bestuiving is het ook goed. Maar ook hierin wil ik open en

duidelijk zijn: het is niet ideaal. Deze bloemblokken zorgen namelijk tot twee meter in mijn gewas voor onkruidvorming. Om erger te voorkomen moet ik meer gaan bewerken en dat betekent weer meer CO₂-uitstoot. Daar wordt nog wel eens te weinig naar gekeken. De bloemblokken moeten onderhouden worden en komen in de plaats van het gewas, dus kosten ze mij geld, terwijl de consument niet meer betaalt voor mijn gewas.”

Samen aan de slag

De conclusie van Mariëlle is: “Een boer moet doen wat bij hem past. En samen moeten we als coöperatie aan de slag met de doelen die voor ons liggen. Daar is Cosun overigens veel en goed mee bezig. Ze denken steeds: hoe kan het beter en duurzamer? En daarbij luisteren ze ook naar het geluid van de telers. Dat merk ik ook in de ledenraad, waarin ik sinds twee jaar zitting heb. Dat doe ik niet voor mij als individu, maar vanuit de coöperatieve gedachte.”

Groeikracht Cosun

Vanuit die gedachte werkt Mariëlle ook nauw samen met Groeikracht Cosun. “Samen gaan we voor komend seizoen een plan maken hoe mijn bedrijfsactiviteiten aansluiten op die van Groeikracht Cosun. De beslissingen maak ik zelf. Ik besluit en voer alles uit. Dat doe ik gewoon voor mijn eigen bedrijf. Ik ben geen proefboerderij die proeven uitvoert voor Cosun. Ik kan wel altijd bij hen terecht en via Cosun heb ik toegang tot veel kennis. Dat is heel waardevol.”

Kim de Booy
redacteur

Mariëlle Keijzer

Mariëlle Keijzer is de drijvende kracht achter de inspiratieboerderij aan de Meerkoetenweg in Lelystad. Ze runt een akkerbouwbedrijf met zowel gangbare teelt (consumptieaardappelen, zaaiuien, suikerbieten en wintertarwe) als biologische teelt (diverse granen en cichorei). Mariëlle is actief betrokken bij agrarisch natuurbeheer en werkt nauw samen met Het Flevo-landschap. Daarnaast is ze secretaris van BoerenNatuur Flevoland en zit ze in de ledenraad van Royal Cosun. Voor haar inzet voor de verbinding van de consument en de voedselproducent, heeft ze vorig jaar de Waarde-Ring Flevoland uitgereikt gekregen.

Verwachtingen voor deze campagne

De eerste leveringen bij de fabriek zagen er voor Mariëlle goed uit. “Het is altijd afwachten, zeker met zo’n nat voorjaar. Wat doet dat met de biet? Maar tot nu toe valt het suikerpercentage niet tegen. Een verdere voorspelling doe ik niet. Wat de uitslagen ook zijn, je blijft je toch altijd afvragen: wat kan ik nog beter doen? Je wilt altijd vooruit.”

Lans breken voor vrouwen in de landbouw

Mariëlle presenteert zichzelf als ‘de boer’, niet als ‘boerin’. Daarmee wil ze de traditionele opvatting doorbreken en benadrukt ze de veelzijdigheid van haar taken en verantwoordelijkheden. “Het laat zien dat je niet alleen ondersteunend bent, maar de kartrekker bent bij alle aspecten van het bedrijf, van de zorg voor gewassen tot landwerkzaamheden, afzet en meer. Het is belangrijk om deze boodschap te delen, omdat het andere vrouwen in de landbouw kan inspireren om ook hun waarde en bijdrage te erkennen.”

Ontdek meer over Mariëlle en de inspiratieboerderijen in de laatste Groeikracht Cosun podcast via groeikracht.cosun.nl/podcast of scan de QR-code.

Mariëlle werkt met de Farmdroid, een autonome machine die op zonne-energie rijdt.

Het juiste moment staat absoluut op nummer één als het gaat om maximaal resultaat bij de oogst.

Rooibare dagen benutten voor de bietenoogst

Voor het tweede jaar op rij is het groeiseizoen fors later van start gegaan. Daarbij hebben veel landbouwpercelen een matige bodemstructuur. Deze factoren drukken de opbrengstverwachting. De uitdaging ligt dan ook in het maximaal benutten van het groeiseizoen én rooibare dagen.

De maximale groei wordt bereikt door de bieten zo lang mogelijk in de grond te laten zitten. Vorstrisico's zijn de belangrijkste reden om tijdig te rooien. De vorige campagne heeft echter laten zien dat onophoudelijke regen de oogst kan bemoeilijken. Bovendien groeit het gewas later in het najaar nog nauwelijks, doordat de instraling en temperatuur afnemen. Dit wordt soms versterkt door bladschimmel-aantasting. Als er veel loof is afgestorven, is er ook nog het risico op hergroei, wat ten koste gaat van het

suikergehalte. Deze factoren én de onzekerheid van het weer, houden in dat het optimale rooi-moment lastig te voorspellen is.

Voordelen tijdig rooien groter

Eén ding is zeker: op tijd rooien heeft meerdere voordelen. Denk daarbij aan een lager tarrapercentage, minder beschadigingen aan de wortels, beter bewaarbare bieten en behoud van de bodemstructuur. Ook de rooi-capaciteit neemt toe en het brandstofverbruik ligt wat lager.

De gevolgen van een matige bodemconditie zijn niet alleen zichtbaar bij de voorjaarswerkzaamheden, maar

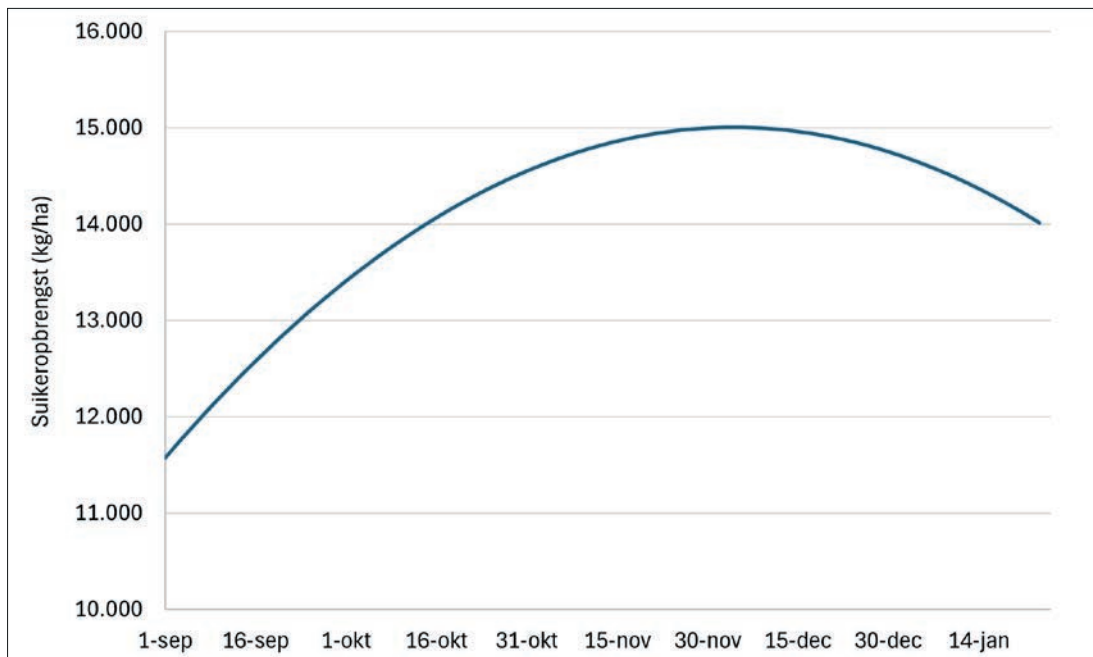
Verantwoordelijkheid van deze rubriek

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
0165-516 070
irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie
Jurgen Maassen

Gemiddeld bereikt de suikeropbrengst begin december het maximum. Daarna daalt deze als gevolg van suikerverliezen.

ook tot in het najaar in de gewassen en opbrengsten. Dit onderstreept het belang van (be)werken op het juiste moment. Op tijd rooien, kan betekenen dat er groeibare dagen opgeofferd moeten worden.

Groeiverliezen nemen af

De wortel- en suikerproductie nemen gedurende de campagne af. Doorgaans ligt de wortelgroei na november stil, door de lage temperatuur en de korte daglengte. Dat is het moment dat de suikeropbrengst maximaal is. Daarna neemt de opbrengst gemiddeld genomen af door verademingsverliezen, vorstschade of de vorming van invertsuiker. Bovendien is het risico op vorst in december groter. Ondanks de mildere winters van de laatste jaren, is gebleken dat vorst nog steeds een reëel risico vormt. In september neemt het suikergehalte gemiddeld met 0,25 procentpunt per week toe. In oktober is de toename circa 0,12 procentpunt. In november vlakkt dat verder af. De mate waarin, is afhankelijk van de conditie van het gewas. Met een gezond loofpakket blijven suikers naar de wortel verplaatst worden, totdat het gewas in winterrust gaat. In de praktijk wordt dit belemmerd door de achteruitgang van het blad. Het wortelgewicht stijgt

in oktober met circa één ton per week. In november is dit afgenomen tot een halve ton.

Gebruik rooibare dagen in november

Om vorst- of structuurschade te voorkomen, wordt geadviseerd om rooibare dagen in november, vooral in de tweede helft van de maand, te benutten. Dit ongeacht het leveeringsmoment. Op een perceel met een slechte bodemstructuur, is het aantal rooibare dagen kleiner. Dit is anders wanneer de grond in een goede conditie verkeert en regenwater makkelijk wegzakt. Het is goed om daar rekening mee te houden. De voordelen van een langer groeiseizoen wegen niet op tegen de gevolgen van vorstschade en de bewaarproblemen die hiermee gepaard gaan. Bovendien werkt rooien onder slechte omstandigheden door in de volgteelt(en).

Rooikwaliteit

De kwaliteit van het rooiwerk wordt beïnvloed door de stand van het gewas. Dat betekent op veel percelen een extra uitdaging om zo veel mogelijk bieten aan de hoop te krijgen. Door structuurproblemen was de opkomst soms matig en zijn bieten onregelmatig gegroeid met een beperkt,

oppervlakkig wortelstelsel. Deze bieten kunnen bij het ontbladeren omver geduwd worden. Dat geldt ook voor bieten die door rhizoctonia of aphanomyces zijn aangetast. Een hoger toerental van de ontbladeraar kan helpen om deze bieten in de grond te houden en door voldoende diep te rooien, worden deze wortels ook meegenomen. Dit leidt wel tot een hoger brandstofverbruik en meer tarra. Puntbreuk vormt de belangrijkste oorzaak van bietverliezen. Dit speelt vooral op de zwaardere gronden. Ook koperverliezen kunnen fors inhakken op de opbrengst; één centimeter te diep koppen kan al 6% van de netto biet kosten. Dit komt al snel neer op enkele honderden euro's per hectare. Poetserontbladeraars zijn bietvriendelijker.

Oogsten wat gegroeid is

Het is niet alleen de kunst om te oogsten wat er gegroeid is. Ook het leveren wat geoogst is, vraagt aandacht. Tijdens de bewaring kunnen er ook verliezen optreden. In het tweede artikel van IRS Informatie is hier meer over te lezen.

André van Valen
specialist bodem, bemesting
en mechanisatie

Beperken van bewaarverliezen vraagt aandacht en tijdig handelen

Het succesvol bewaren van bieten is niet moeilijk. Het is echter wel belangrijk dat de juiste voorbereidingen worden getroffen en dat er tijdens de hele bewaarperiode aandacht is voor de bietenhoop. Bij te laat handelen kan veel opbrengst verloren gaan, vooral bij vorst of hoge buitentemperaturen. De belangrijkste tips en adviezen worden in dit artikel nog eens herhaald.

Bewaarverliezen zijn het laagst bij gezonde, schone en weinig beschadigde bieten die vorstvrij, koel en droog worden bewaard. Voldoende ventilatie is hierbij belangrijk. Om dit te bereiken, zijn een aantal factoren van belang.

Ligplaats en materiaal

Voor de aanleg van de bewaarhoop is voldoende ruimte nodig. Per 1,2 ton netto bieten is minimaal 1 m² oppervlakte nodig, uitgaande van een aanbevolen maximale storthoogte van 2,5 meter. De ondergrond dient vlak te zijn en vrij van zaken zoals puin, hout of metaal. Zorg daarnaast voor genoeg ruimte rondom de hoop voor lader en vrachtwagens. Leg de benodigde afdek- en bevestigingsmaterialen voor de bewaring tijdig klaar en vul indien nodig de voorraad aan. Als het weer in het najaar plotseling omslaat, moet snel gehandeld kunnen worden om de hoop tijdig af te dekken.

Gezonde bieten bewaren

Kies voor langdurige bewaring, indien mogelijk, een perceel met gezonde bieten. Gezonde, goed gerooide bieten zijn immers het beste te bewaren. Bewaar vooral geen partijen suikerbieten die veel rotte bieten bevat. Het rot breidt zich in de bewaarhoop uit en zal daarnaast zorgen voor extra bewaarverliezen door de geproduceerde warmte. Dit is vooral het geval als bieten bewaard worden in grote vierkante hopen waarin de warmte moeilijker afgevoerd kan worden.

Partijen met veel rotte bieten zijn slecht te bewaren en kunnen beter zo snel mogelijk geleverd worden.

Rooi tijdig voor de vorst

De afgelopen jaren hebben opnieuw aangetoond dat een vorstperiode plotseling kan optreden waardoor er onvoldoende tijd en capaciteit is om alle bieten tijdig te rooien en vorstvrij op te slaan. Bieten in de bewaarhoop kunnen beschermd worden tegen bevriezing door afdekken van de hoop. Als de bieten bij vorst nog in het veld staan, is de schade vaak groot. Het advies is daarom om rooibare dagen in november te benutten.

Aanleggen bewaarhoop

Breng de bieten voorzichtig aan de hoop om verdere beschadigingen te beperken. Bewaar de bieten bij voorkeur in een langgerekte, dakvormige hoop met een maximale hoogte van 2,5 meter. Bij deze hoopvorm kan de ademhalingswarmte van de bieten door natuurlijke ventilatie

doorgaans voldoende worden afgevoerd. Probeer waar mogelijk een grote vierkante hoop te voorkomen. Een beter alternatief is, als de ruimte het toelaat, om meerdere lang-gerekte hopen naast elkaar te leggen.

Tijdig afdekken

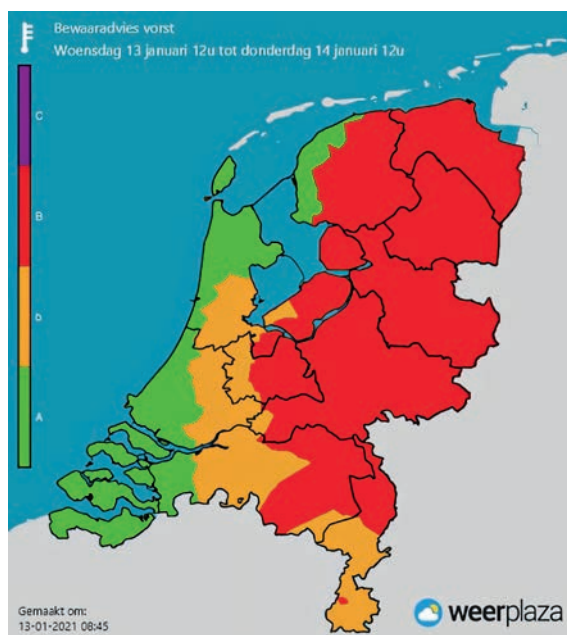
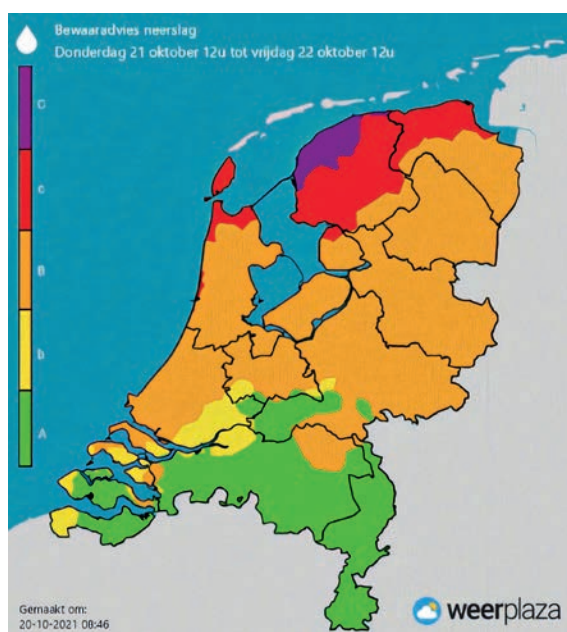
Afdekken met vliesdoek (bijv. Toptex) houdt de bieten droog, vermindert schimmeligroei en kans op broei, en laat de aanhangende grond indrogen. Vliesdoek beschermt echter niet tegen vorst, vooral niet bij harde wind. Zorg ervoor dat bieten niet bevriezen door de hoop vóórdat het gaat vriezen te bekleden met een laag winddicht materiaal (bijv. landbouwplastic, Jupettes of bietendoek). In de afgelopen jaren bleek dat bietenhopen die met zowel Toptex als een laag plastic bekleed waren goed beschermd waren tegen vorst. Als alleen een laag plastic aanwezig is, kunnen de bieten die tegen het plastic aan liggen alsnog vorstschade oplopen, vooral als de bieten al koud de hoop in zijn gegaan vlak voor een vorstperiode.

Bewaaradvies bieten

Houd gedurende de hele bewaarperiode de weersverwachtingen en het IRS 'bewaaradvies vorst' en 'bewaaradvies neerslag' (zie foto) goed in de gaten om de hoop tijdig te beschermen. Controleer ook regelmatig de temperatuur in de hoop. Als de temperatuur in een afgedekte hoop stijgt ten opzichte van de buitentemperatuur, is meer ventilatie nodig en moet het afdek materiaal (deels) worden verwijderd. Dit is vooral van belang bij hopen die na een vorstperiode nog afgedekt zijn met winddicht materiaal.

Martijn Leijdekkers
specialist rassen, bewaring en interne kwaliteit

Het IRS bewaaradvies suikerbieten geeft aanbevelingen voor het afdekken van de bewaarhopen op basis van de verwachte neerslag en vorst.

Planet Beet rondleiding in Hoogkerk geopend

Na de succesvolle opening van de Planet Beet rondleiding in Dinteloord vorig jaar, heeft Cosun Beet Company op maandag 14 oktober ook de vernieuwde rondleiding in Hoogkerk geopend. Dit jaar krijgen de leden van de afdeling Groningen de unieke kans om tijdens de ledenexcursies de nieuwe rondleiding te ervaren. De uitnodigingen hiervoor zijn per mail verstuurd naar deze groep leden.

Tijdens een bezoek aan Planet Beet worden bezoekers volledige ondergedompeld in de wereld van de suikerbiet. Ze ontdekken wat Cosun Beet Company allemaal van de

suikerbiet kan maken, hoe restproducten als grondstof worden gebruikt en welke innovaties er plaatsvinden. Een rondleiding door de bietverwerkingsfabriek biedt een unieke kans om met eigen ogen te zien hoe het proces in zijn werk gaat.

Voor leden uit andere afdelingen is er dit najaar de mogelijkheid om de reguliere Planet Beet rondleiding te volgen in Dinteloord. Meer informatie over de aanmeldingsprocedure voor de reguliere rondleiding volgt spoedig.

Ondertekening intentieverklaring Maatwerkafspraken

Op donderdag 10 oktober hebben CEO Hans Meeuwis en CFO Mieke Philippen de intentieverklaring voor Maatwerkafspraken (MWA) ondertekend met minister Sophie Hermans op het Ministerie van Klimaat en Groene Groei in Den Haag. Deze samenwerking met de nationale overheid en verschillende provincies is essentieel voor het behalen van onze

duurzaamheidsdoelen voor 2030 en het realiseren van onze emissiereductiedoelstellingen, in lijn met het Science Based Targets initiative (SBTi).

Hans Meeuwis benadrukte het belang van deze samenwerking: "We zetten ons in voor het bouwen van een toekomstbestendige, duurzame keten. Belangrijke bouwstenen zijn een sterk

verdienmodel voor onze leden, een relevant plantaardig portfolio en een sterke toewijding aan het verduurzamen van onze keten. Onze ambitie en de benodigde investeringen voor deze transitie zijn aanzienlijk en vragen om de juiste omstandigheden om ze goed te kunnen uitvoeren. Dit zijn onder andere het verkrijgen van vergunningen, betrouwbare toegang tot het elektriciteitsnet, voldoende technische middelen en een sterke, voorspelbare beleidsimplementatie."

De intentieverklaring markeert een gezamenlijke inzet om vooruitgang te boeken op zes van onze productielocaties: Cosun Beet Company (Dinteloord en Vierverlaten), Aviko (Steenderen), Aviko-Rixona (Venray) en Sensus (Roosendaal en Zwolle). Door deze intentieverklaring te ondertekenen, tonen alle partijen een duidelijke intentie om deze essentiële overgang te ondersteunen, in lijn met onze ambities voor 2030.

